

DR. PÁLFFY ILONA

ELNÖK

NEMZETI VÁLASZTÁSI IRODA

A Nemzeti Választási Iroda elnökének beszámolója a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek, valamint a nemzetiségi önkormányzati képviselők 2014. október 12-én megtartott választásával kapcsolatos állami feladatok megszervezéséről és lebonyolításáról¹

Tisztelt Országgyűlés!

A választási eljárásról szóló 2013. évi XXXVI. törvény 13. § (1) bekezdésében előírtaknak megfelelően a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek, valamint a nemzetiségi önkormányzati képviselők 2014. október 12-én megtartott választásáról (a továbbiakban együtt: önkormányzati választások) az alábbiakban számolok be.

I. Választási rendszer

1. A helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek 2014. évi általános választásának időpontját a köztársasági elnök 270/2014. (VII. 23.) számú határozatával tűzte ki 2014. október 12-ére.

Az Alaptörvény, illetve a választási eljárásról szóló 2013. évi XXXVI. törvény (a továbbiakban: Ve.) hatályba lépése óta először került sor a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek általános választására, amelynek során települési önkormányzati képviselőket és polgármestereket, megyei és fővárosi közgyűlési tagokat, valamint a fővárosban főpolgármestert választottak a választópolgárok. A 2010-ben megtartott helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek választásának jogi környezetéhez képest két jelentős változás mellett zajlott a választási eljárás.

Az Alaptörvény 35. cikk (2) és (3) bekezdése, valamint a Záró és vegyes rendelkezések 7. pontja értelmében a helyi önkormányzati képviselők és a polgármesterek mandátuma az eddigi négy helyett öt évre szól, amelyet első ízben a 2014-ben megtartott általános választáson megválasztott önkormányzati képviselőkre és polgármesterekre kell alkalmazni.

A másik változást az egyes helyi önkormányzatokkal kapcsolatos törvényeknek a választásokkal összefüggő módosításáról szóló 2014. évi XXIII. törvény által bevezetett, a fővárosi közgyűlés tagjainak megválasztására vonatkozó új szabályozás jelentette. E törvény alapján a fővárosi választópolgárok számára egyszerűbb eljárásrend keretei között zajlott a választás. Az eddigi négy szavazólap helyett a fővárosi választópolgárok három szavazólapot kaptak: a kerületi képviselő-testület, a kerületi polgármester és a főpolgármester megválasztására szolgáló szavazólapokat. A fővárosi közgyűlést a főpolgármester, a kerületi polgármesterek, valamint – a mandátumot nem eredményezett, a kerületi polgármester-jelöltre leadott szavazatok arányában – a fővárosi kompenzációs listáról mandátumot szerzett képviselők alkotják.

Ez a törvény tette lehetővé továbbá – a többi választástípushoz hasonlóan – a többes ajánlást a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek választása során, valamint több választástípusnál csökkentette a jelöltállításhoz szükséges ajánlások számát.

¹ Országgyűlés Hivatala irományszám: B/2256.

2. A nemzetiségi önkormányzati képviselők 2014. évi választását – a Ve. rendelkezéseinek megfelelően – a Nemzeti Választási Bizottság tűzte ki 1128/2014. számú határozatában.

Az Alaptörvény, a nemzetiségek jogáról szóló 2011. évi CLXXIX. törvény, valamint a Ve. hatályba lépése óta szintén első alkalommal került sor nemzetiségi önkormányzati képviselők megválasztására. A 2010-2011-ben megtartott nemzetiségi választásokhoz képest jelentősen átalakulta szabályozási környezetet. Az idei választás során a regisztrált nemzetiségi választópolgár nemcsak a települési nemzetiségi önkormányzat tagjaira, hanem – szemben a korábbi elektori rendszerrel – a területi és az országos nemzetiségi önkormányzat tagjaira is közvetlenül és egy időben szavazhatott.

Szintén új eleme a szabályozásnak, hogy a települési nemzetiségi önkormányzat választására csak azokon a településeken és nemzetiségekre vonatkozóan kerülhetett sor, ahol a 2011. évi népszámlálás adatai alapján legalább 25 személy vallotta magát az adott nemzetiséghez tartozónak. A Nemzeti Választási Bizottság a területi nemzetiségi önkormányzati képviselők választását azokban a megyékben, illetve a fővárosban tűzte ki, ahol a megyében, illetve a fővárosban a kitűzött települési választások száma legalább tíz volt. Az országos nemzetiségi önkormányzati képviselők választásának kitűzése nincs külön feltételhez kötve, ezért azt minden nemzetiség tekintetében megtartották.

Új feltételként rögzítette a szabályozás, hogy csak az lehet jelölt, aki a nemzetiségi önkormányzati képviselők megelőző két általános választásán, valamint az azokat követő időközi választásokon nem volt más nemzetiség nemzetiségi jelöltje. A nemzetiségi önkormányzati képviselők választásán is bevezetésre került a többes ajánlás lehetősége valamennyi választástípus esetében.

A képviselők megbízatásának időtartama a nemzetiségi önkormányzatok esetében is a korábbi négy év helyett öt évre emelkedett.

II. Tájékoztatás, felkészülés

A választási felkészülés során kiemelt jelentőségű volta választási szervek megfelelő szakmai felkészítése, továbbá a választópolgárok, valamint a média képviselőinek pártsemleges, folyamatos tájékoztatása. A törvényben előírt választási értesítők megküldésén túl a Nemzeti Választási Iroda – a korábbi választásokhoz hasonlóan – a választópolgárok tájékoztatását közmédiában sugárzott tájékoztatókkal, valamint hirdetésekkel, szavazókori plakátokkal is segítette.

A választási irodák tagjainak képzését a Nemzeti Választási Iroda irányította. Az önkormányzati választásokra is kiadásra kerültek a Választási Füzetek új, a választási irodák vezetői, a jelöltek és jelölő szervezetek, valamint a szavazatszámoló bizottságok munkáját, felkészülését segítő kiadványai. Mindezek mellett a választási irodák vezetői részére tartott többnapos oktatások, valamint a valamennyi választási iroda részvételével megtartott próbák (szavazólap-impri-málási próba, technikai próba, két főpróba), azok technikai,

jogi tapasztalatai is hozzájárultak a választás sikeres lebonyolításához. A pártok és médiaszolgáltatók jogi, igazgatási és informatikai megkereséseire „VIP” szolgáltatásként 24 órás telefonos elérhetőséget biztosítottunk.

A Nemzeti Választási Iroda folyamatosan működtette a www.valasztas.hu-t, a választások hivatalos honlapját, melyen keresztül – a két korábbi 2014. évi választáshoz hasonlóan – a választópolgárok benyújthatták a névjegyzékkel kapcsolatos kérelmeiket, illetve tájékozódhattak a választással kapcsolatos tudnivalókról. A honlapon elérhetőek voltak az érdeklődők számára a szavazásnapra tudnivalók és a korábbi választásokkal kapcsolatos információk. A Nemzeti Választási Iroda Választási Információs Szolgálat is folyamatosan az érdeklődők rendelkezésére állt, melynek eredményeképpen 2014 júliusától a választás napjáig összesen 3 521 telefonszámra fogadott, 1 201 elektronikus levelet kezelt, amelyből 749-et saját hatáskörben válaszolt meg.

A területi és helyi választási irodák is információs szolgálatot tartottak fenn, és a központi tájékoztatást a helyi sajtóságokra tekintettel támogatták.

III. A választás lebonyolítása

Az önkormányzati választások lebonyolításában 20 területi és 1296 helyi választási irodában több mint 20 000 választási irodai tag, valamint mintegy 70 000 választási bizottsági tag vett részt.

A helyi önkormányzati képviselők és a polgármesterek választása 3177 településen 10 351 szavazókörben zajlott.

A kitűzött 2715 települési nemzetiségi önkormányzati választás közül 569 választás elmaradt a szükséges számú jelölt hiányában, így végül 2146 választást tartottak meg 1523 településen. A 64 kitűzött területi nemzetiségi választásból 60 került megtartásra a 13 országos nemzetiségi önkormányzat megválasztása mellett.

1. Felvétel a nemzetiségi névjegyzékbe

A nemzetiségi önkormányzati képviselők választásán az rendelkező szavazati joggal, aki a nemzetiségi névjegyzékbe a szavazást megelőző tizenhatodik napig felvételre került. Egy személy egyidejűleg csak egy nemzetiség névjegyzékébe kérhet felvételét. A nemzetiségi névjegyzékbe 240 990 választópolgár regisztrált összesen.

2. Jelöltállítás

A helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek választásán települési, megyei és fővárosi szinten összesen 61 373 jelölt nyilvántartásba vételére került sor, akik vagy független jelöltként, vagy a nyilvántartásba vett 303 jelölő szervezet jelöltként indultak.

A nemzetiségi önkormányzati képviselők választásán 147 jelölő szervezet és 13 842 jelölt nyilvántartásba vételére került sor.

A jelöltek, illetve listák állításához szükséges ajánlások gyűjtése ajánlóívén történt. Az ajánlások ellenőrzését a helyi és területi választási irodák, az országos nemzetiségi listák esetében a Nemzeti Választási Iroda végezte.

3. Részvételi arány

A helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek választásán a választók névjegyzékében 8 170 404 választópolgár szerepelt. A szavazás napján összesen 3 619 313 választópolgár, a választásra jogosultak 44,3%-a szavazott.

A nemzetiségi önkormányzati képviselők választásán a tizenhárom magyarországi nemzetiséghez tartozó, névjegyzékben szereplő választópolgárok mintegy 64%-a vett részt a szavazáson.

4. Első választók

A 41 452 elsőként választó fiatalt a Nemzeti Választási Iroda ez alkalommal is megkülönböztetett figyelemmel kezelte. Minden olyan választópolgár, aki a legutóbbi általános választást követően, azaz 2014. május 26. és 2014. október 12. között töltötte be a tizennyolcadik életévét és elment szavazni, a szavazatszámlláló bizottságtól emlékkártyát kapott.

5. Más uniós tagállamok állampolgárai

Az Európai Unió más tagállamának Magyarországon állandó lakóhellyel rendelkező állampolgárai –összesen 106 404 személy – az önkormányzati választásokon választhatók voltak és magyarországi lakóhelyükön választók lehettek.

6. Átjelentkezés

Azok a választópolgárok, akik a lakóhelyük mellett – legkésőbb a választás kitűzését megelőző 30. napig – tartózkodási helyet is létesítettek, a bejelentett tartózkodási helyükre átjelentkezhetnek. Az átjelentkezésre irányuló kérelemnek legkésőbb a szavazást megelőző második napon kellett papír alapon vagy elektronikus úton megérkeznie a helyi választási irodához.

A helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek választásán összesen 18 461, a nemzetiségi önkormányzati képviselők választásán 686 választópolgár élt ezzel a lehetőséggel.

Az önkormányzati választások során külképviseleti szavazásra – a Ve.-nek megfelelően – nem került sor.

7. Mozgóurnát igénylők

A helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek választásán 55 913, a nemzetiségi önkormányzati képviselők vá-

lasztásán 1366 választópolgár szerepelt a mozgóurnát igénylők jegyzékében.

8. Szavazólapok

A Nemzeti Választási Iroda a helyi választási irodák hathatós együttműködésével gondoskodott a szavazólapok előállításáról. A helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek választásán 7834 féle, összesen 22 489 000 darab szavazólap, míg a nemzetiségi önkormányzati képviselők választásán 2 190 féle, összesen 843 000 darab szavazólap előállítására volt szükség. A folyamatos visszalépések miatt 146 féle, összesen 277 133 darab szavazólapot kellett újragyártani.

Az önkormányzati választásokon összesen 123 gyengén látó választópolgár igényelt a szavazást segítő Braille-sablont. Az ő számukra 284 sablont biztosított a Nemzeti Választási Iroda.

A Nemzeti Választási Iroda gondoskodott továbbá, hogy valamennyi szavazóhelyiségben a szükséges mennyiségben rendelkezésre álljanak a jegyzőkönyvek és a szavazásnapra kellékek (urnák, tollak, stb.).

9. Megválasztott polgármesterek, képviselők

Az október 12-én megtartott választáson összesen 3162 polgármestert, 16 839 települési önkormányzati képviselőt, 418 megyei közgyűlési tagot, egy fővárosi főpolgármestert és 32 további fővárosi közgyűlési tagot választottak meg.

A nemzetiségi önkormányzati képviselők választásán 2143 települési nemzetiségi önkormányzatot választottak meg. A választáson 8500 települési, 448 megyei és 267 országos nemzetiségi önkormányzati képviselő kapott mandátumot.

10. Megismételt szavazások

A választási bizottságok, illetve az illetékes ítéletábrák összesen 11 helyen rendelték el a szavazás megismétlését valamilyen törvénysértés miatt. Ez az elmúlt választásokhoz képest (2006-ban 13, 2010-ben 18) csökkenést jelent. Kilenc településen önkormányzati képviselőre, hat településen a polgármesterre, egy településen pedig a megyei önkormányzat tagjaira is újra kellett szavazni.

A nemzetiségi önkormányzati képviselők választásán szavazás nem került megismétlésre.

11. Időközi választások

15 településen időközi polgármester-választást, 8 településen időközi képviselő választást kell tartania szükséges számú jelölt hiánya vagy szavazategyenlőség miatt. Szintén szavazategyenlőség, illetve a szükséges számú jelöltre leadott szavazat hiányában három időközi települési nemzetiségi választásra is sor fog kerülni.

Az időközi választásokat 2015. február 8-ig kell megtartani.

IV. Gazdálkodási adatok

A Nemzeti Választási Iroda számára a 2014. évi választási feladatokra jóváhagyott forrásokból az önkormányzati választásokra 7,0 milliárd forintot tervezünk.

A kiadások többségét a választási szervek számára a jogszabályban előírt normatívák, másik jelentős részét a központi beszerzések és informatikai kiadások tették ki. Ez utóbbiak magukban foglalják a szavazólapok, szavazásnapra kellékek biztosítását, a postaköltséget, a választási informatikai rendszerek fejlesztéséhez, üzemeltetéséhez kapcsolódó kiadásokat, továbbá a területi informatikai infrastruktúra fejlesztés költségeit.

A választási informatikai rendszerek fejlesztései közül a legjelentősebb a teljes választási igazgatási folyamatot támogató Nemzeti Választási Rendszer továbbfejlesztése volt, de módosításokat és funkcionális bővítéseket kellett végezni a pénzügyi és logisztikai támogatást végző alkalmazáson és egyéb alkalmazásokon is.

A Nemzeti Választási Iroda most is működtette az országgyűlési képviselők 2014. évi választására létrehozott és a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek választására átalakított „adat monitoring” rendszerét, amely lehetővé tette a jogi eredmények megállapításának alapját képező hiteles, papír alapú jegyzőkönyvek adatainak összevetését a Nemzeti Választási Rendszerben tárolt adatokkal. Ezzel egy új, a 2010. évi helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek választásán még nem létező, addicionális ellenőrzés került a rendszerbe, mely tovább bővítette a választások tisztaságának, a választási adatok sértetlenségének garanciáit. A választási eredmény megállapításának átláthatósága és széleskörű társadalmi kontrollja további erősítése érdekében, ellenőrzési célokból a Nemzeti Választási Iroda az ezt igénylő pártok és egyéb jelölő szervezetek számára átadta az általa digitalizált szavazóköri- és eredményjegyzőkönyveket.

Az országgyűlési képviselők 2014. évi választása előtt beszerzett központi és területi informatikai infrastruktúra elemei most is felhasználásra kerültek. Ezért a területi és helyi választási irodáknál csak a munkaállomások számának növelésére volt szükség az önkormányzati választások kapcsán jelentkező többletfeladatok határidőre történő ellátása érdekében.

A tényleges kiadások a választásokban részt vevő szervezetek elszámolását követően mutathatók be.

Az önkormányzati választások előkészítéséhez és lebonyolításához közvetlenül kapcsolódóan a közbeszerzési törvény hatálya alá tartozó két közbeszerzési eljárást folytattunk le. Ezen túl a Nemzeti Választási Iroda által megvalósított beszerzések jellegét és súlyát tekintve azok több esetben minősített adatot tartalmaztak, illetve az ország alapvető biztonsági, nemzetbiztonsági érdekeit érintették, ezért az Országgyűlés Nemzetbiztonsági Bizottságának előzetes engedélye alapján összesen öt esetben került sor az e tárgykörben kiadott kormányrendelet hatálya alá tartozó minősített közbeszerzési eljárás lefolytatására.

V. Tapasztalatok, jogalkotási javaslatok

Az önkormányzati választások lebonyolítása során felmerült néhány olyan jogi probléma, amelyek megoldására megnyugtató választ a jogalkotó adhat.

A választási bizottságok megalakítására és tagjaira vonatkozó szabályozás (pl. eskütétel, összeférhetetlenség) helyenként nincs tekintettel a gördülékeny lebonyolítás gyakorlati feltételeire, valamint a kistéleplések speciális helyzetére. Ezen lehetne segíteni egy rugalmasabb szabályozással.

A választási irodák egyöntetű jelzései szerint a szavazást megelőző második napra eső eljárási határidők – az átjelentkezés utolsó napja, névjegyzék zárása, kinyomtatása – óriási munkaterhet sűrítenek egyetlen napba az irodák számára, amely veszélyeztetheti a pontos és törvényi határidőn belül történő végrehajtást. Megfontolandó a feldolgozási terhek elosztása érdekében a határidők differenciáltabb szabályozása.

A megismételt szavazásra vonatkozó speciális szabályok hiánya (pl. visszalépés), gyakorlati jogalkalmazási problémákat okozott, indokolt lenne ezek rendezése is.

Továbbra is gondot okoz a választási bizottságok, bíróságok által kiszabott bírságok behajtásának, illetve behajthatatlanságának kérdésköre, amit szintén jogalkotással lehetne megnyugtatóan rendezni. E körben megfontolandó a fizetési könnyítések (mérséklés, részletfizetés, halasztott fizetés) lehetőségének megteremtése is.

Szükséges továbbá felhívni a figyelmet a nemzetiségi regisztrációval kapcsolatos törvénysértésekre is, amelyek során – visszaélve a nemzetiségi választópolgár adataival – ismeretlenek a nemzetiségi névjegyzékbe vételre, illetve az abból való törlésre irányuló kérelmet nyújtottak be a választópolgár nevében. Természetesen ilyen gyanú esetén a választási irodák feljelentést tettek a rendőrségnél, ugyanakkor a szabályozás pontosításával talán elejét lehetne venni a hasonló eseteknek. A kérdés orvoslására megoldást jelenthetne a törlési határidőnek a regisztrációs határidővel történő összhangba hozása, amely a törlési határozat postai megküldését is lehetővé teszi a kérelmező számára és így orvosolhatóvá válik a jogosulatlan törlés kijavítása még a választás előtt.

Hasonló visszaélések az átjelentkezéssel kapcsolatosan is megvalósulhatnak valamennyi választáson, különösen az elektronikusan benyújtott kérelmek esetében, ezért indokoltnak mutatkozik a postai, vagy elektronikus úton kért átjelentkezés határidejének az erről szóló határozatnak a kérelmező lakcímeire történő kézbesítését lehetővé tevő meghatározása.

Átgondolásra érdemes továbbá, hogy a nemzetiségi önkormányzati képviselők következő általános választásán is a népszámlálási adatok alapján kerüljön-e kitézésre a választás. Az idei választás során mintegy 50 olyan település volt, ahol ugyan huszonöttnél több választópolgár regisztrálta magát nemzetiségiként, de a 2011-es népszámlálás adatai alapján nem állt fenn a nemzetiségi önkormányzati választás kitézéséhez szükséges, 25 nemzetiségi lakost előíró törvényi feltétel. Mindemellett megfontolandónak tartom az önkormányzati

választásokon is gondot okozó ajánlások érvényességi kritériumainak törvényi pontosítását az NVB 5/2014. iránymutatásának figyelembevételével, továbbá a relatív területi kampánytilalom szabályainak cizellálását a 11/2014. NVB iránymutatásra is tekintettel.

A Nemzeti Választási Iroda tapasztalatai, valamint az Alapvető Jogok Biztosa, illetve civil szervezetek által az országgyűlési választást követően tett, a mozgóurna-szavazást érintő észrevételei alapján javaslom a mozgóurna-igénylés szabályainak további, pontosabb megfogalmazását. Indokoltnak tartom továbbá a mozgóurna-igénylés választásnap 15 órai határidejének 12 órára történő változtatását is. Álláspontom szerint lehetővé kellene tenni a szavazatszámoló bizottságok mellé megfelelő számú póttag megválasztásával, a bizottság szükség szerinti kiegészítése lehetőségének megteremtését, annak érdekében, hogy egy időben több mozgóurna-csapat is felállítható legyen a mozgóurnát igénylő választópolgárok jegyzékének több részre bontása mellett.

Gyakorlati problémákat okozott az önkormányzati és a nemzetiségi önkormányzati képviselők mandátuma kezdetére, valamint ezzel összefüggésben egyes jogaik, kötelezettségeik (pl. lemondás, összeférhetlenség megszüntetése) gyakorolhatóságára vonatkozó törvényi szabályozás hiányossága, illetve határidőnek betarthatósága. Ezzel kapcsolatban a vonatkozó anyagi jogi szabályok átgondolását javaslom, amelynek során

az Országgyűlésre, illetve az országgyűlési képviselőkre vonatkozó szabályozás szolgálhat alapvető modellként.

VI. Összegzés

A helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek, valamint a nemzetiségi önkormányzati képviselők 2014. évi választása zökkenőmentesen, törvényesen, Magyarország Alaptörvényének és a jogszabályoknak megfelelően került lebonyolításra.

Köszönetemet fejezem ki a szavazás előkészítésében, megszervezésében és lebonyolításában részt vevő több tízezer embernek, köztisztviselőnek, közalkalmazottnak, a választási irodák és a választási bizottságok valamennyi tagjának, akiknek munkája hozzájárult a 2014. évi önkormányzati választások sikeréhez.

Külön köszönöm a Nemzeti Választási Bizottság munkáját, hogy iránymutatásaival segítette a Nemzeti Választási Iroda és a választási szervek jogalkalmazással, a választások lebonyolításával kapcsolatos tevékenységét.

Kérem a Tisztelt Országgyűlést, hogy beszámolómat fogadja el!

Budapest, 2014. november 28.